

Extern granskning av somaliska språkanalyser

Bakgrund

Inom asylrätten gäller principen att det är den asylsökande som ska göra sitt behov av internationellt skydd sannolikt. Detta innebär bl a att sökanden måste göra sin identitet och hemvist sannolikt ex genom ingivna identitetshandlingar eller sin muntliga berättelse. I avsaknad av sådana handlingar och där sökanden inte lämnar trovärdiga uppgifter om hemorten innebär Migrationsverkets utredningsansvar i viss omfattning att låta utföra språkanalyser. I vissa fall är en språk- och direktanalys i princip den enda utredningsåtgärd som Migrationsverket kan vidta.

Migrationsöverdomstolen har i MIG 2011:15 funnit att vid bestämmandet av mot vilket land asylskäl ska prövas kan en språkanalys - beroende på omständigheterna i det enskilda fallet - ha ett betydande bevisvärde.

Migrationsverket har avtal med två språkanalysföretag, SPRAKAB, och Verified och avropar i första hand språkanalyser från SPRAKAB, som också tillhandahåller den i särklass största andelen språkanalyser. Enligt avtalet ska kunskapsutbyte mellan Migrationsverket och SPRAKAB äga rum. Vidare har Migrationsverket rätt att under avtalstiden låta utföra kvalitetsrevisioner. Verket har låtit genomföra sådana kvalitetsgranskningar på somaliska språkanalyser från SPRAKAB. Detta bl a mot bakgrund av att analyser på somaliska ofta ifrågasätts under processen i Migrationsverket och migrationsdomstolarna och för att resultatet och bevisvärderingen av analysen kan ha avgörande betydelse för frågan om uppehållstillstånd.

Metod och förutsättningar

En språkanalys görs antingen genom att personens tal spelas in på ljudfil som sedan analyseras av en analytiker eller genom direktanalys, dvs. att analytikerna ringer upp den sökande och för ett samtal. Analytikerns bedömning tillsammans med en bedömning av en lingvist lämnas i en rapport till Migrationsverket. Rapporten kan även omfatta kunskapskontroll av den uppgivna hemorten.

Granskningarna har gått till så att SPRAKAB slumpvis har valt ut tio ärenden där direktanalys har beställts av Migrationsverket. Inspelningarna

har först analyserats av SPRAKABs analytiker tillsammans med lingvist. Det har inte varit samma analytiker som har gjort SPRAKABs analyser. Sedan har inspelningarna skickats till Migrationsverkets holländska motsvarighet, Immigration and Naturalisation Service (INS). En holländsk språkanalytiker har sedan gjort en analys av materialet under tillsyn av en lingvist anställd av INS. Det är olika holländska analytiker som företagit analyserna.

De svenska analytikerna kan identifieras och är testade och godkända för att utföra språkanalyser. Även de holländska analytikerna är identifierbara och har testats och befunnits kompetenta i att känna igen och urskilja olika somaliska dialekter.

Både de svenska och de holländska analyserna innefattar en självständig bedömning av talarens/sökandens språkliga bakgrund, en bedömning av sannolikheten för att sökanden har språkliga bakgrund han uppger sig ha (sökandens uppgivna uppväxtort eller hemort) samt en sammanfattning. De har också analyserat uttal, lexikala drag (t ex ordval och typiska ord) samt grammatiska konstruktioner. I analyserna ges ett antal exempel på sökandens uttal, grammatiska konstruktioner och ord jämfört med vad som kan förväntas från en talare med uppgiven språklig bakgrund.

Denna rapport omfattar endast jämförelse och slutsatser av dessa externa granskningar. Den omfattar således inte Migrationsverkets eller Migrationsdomstolens bevisvärdering av analyserna och heller inte vilken betydelse granskningarna har haft för handläggningen i de olika ärendena eller frågan om uppehållstillstånd.

Jämförande resultat av granskningarna

1.	Svensk analys	Holländsk analys
Talarens/sökandens språkliga bakgrund uppges vara Buuloburte, Hiiraan, centrala Somalia	Mycket låg sannolikhet	Definitivt inte
Bedömning av talarens språkliga bakgrund	Sannolikheten mycket hög för Sool och Nugaal i norra Somalia	Språket härleds till norra Somalia
Uttal, lexika och grammatik	Uttal och konstruktioner typiska för somaliska som talas i norra Somalia, regionerna	Talet kan inte härledas till södra Somalia

	Sool och Nugaal	
Kunskapskontroll	Kan nämna vissa korrekta platser och områden i Buuloburte, dock inte detaljerade sådana.	

2.	Svensk analys	Holländsk analys
Talarens/sökandens språkliga bakgrund uppges vara Warsheekh, södra Somalia	Mycket låg sannolikhet	Definitivt inte
Bedömning av talarens språkliga bakgrund	Regionerna Togdheer, Sool och Sanag i norra Somalia, mycket hög	Somaliska är inte modersmål, har svårighet med uttal och grammatiska konstruktioner
Uttal, lexika och grammatik	Uttal och konstruktioner typiska för somaliska som talas i norra Somalia Påminner om den somaliska som talas av personer som är uppvuxna i ett annat land än Somalia	Talet, ord och konstruktioner kan inte härledas till den uppgivna orten Döljer sannolikt ett annat språk som talas mera regelbundet än somaliska

3.	Svensk analys	Holländsk analys
Talarens/sökandens språkliga bakgrund uppges vara Mogadishu	Mycket hög sannolikhet	Definitivt
Bedömning av talarens språkliga bakgrund	Mycket hög sannolikhet för Mogadishu	Definitivt Mogadishu
Uttal, lexika och	Uttal typiskt för södra	Talet, ord och

grammatik	Somalia, konstruktioner typiska för somaliska som talas i Mogadishu	konstruktioner härleds till Mogadishu av medlemmar av klanen Habargedir, vilken talaren säger sig tillhöra
Kunskapskontroll	Korrekt och detaljerade kunskaper om Mogadishu	Detaljerade kunskaper om Mogadishu

4.	Svensk analys	Holländsk analys
Talarens/sökandens språkliga bakgrund uppges vara Kismayo, södra Somalia	Mycket hög sannolikhet	Definitivt
Bedömning av talarens språkliga bakgrund	Mycket hög sannolikhet för Kismayo	Definitivt södra Somalia
Uttal, lexika och grammatik	Uttal och konstruktioner typiska för somaliska som talas i södra Somalia	Sådan somaliska som talas normalt i södra Somalia.

5.	Svensk analys	Holländsk analys
Talarens/sökandens språkliga bakgrund uppges vara Balcad, södra Somalia	Mycket hög sannolikhet	Definitivt
Bedömning av talarens språkliga bakgrund	Mycket hög sannolikhet för Balcad i södra Somalia	Sådan somaliska som talas normalt i södra Somalia
Uttal, lexika och grammatik	Uttal och konstruktioner typiska för sådan somaliska som talas i södra Somalia	Talet, ord och konstruktioner härleds till södra Somalia

6.	Svensk analys	Holländsk analys
Talarens/sökandens språkliga bakgrund uppges vara Beledhaawo, Gedo, södra Somalia	Mycket låg sannolikhet	Definitivt inte
Bedömning av talarens språkliga bakgrund	Mycket hög sannolikhet för norra Somalia, regionen Togdheer eller Hargeisa med omnejd	Talar en variant av somaliska som talas normalt i norra Somalia
Uttal, lexika och grammatik	Uttal och konstruktioner typiska för sådan somaliska som talas i södra Somalia	Talet, ord och konstruktioner kan inte härledas till södra Somalia
	Talaren var inte samarbetsvillig, han skrattade ofta och tillbakavisade de frågor som ställdes	Sökanden var inte samarbetsvillig. Han vägrade upprepade gånger att svara på frågorna och uppgav att han redan gjort det under tidigare intervjuer

7.	Svensk analys	Holländsk analys
Talarens/sökandens språkliga bakgrund uppges vara Mogadishu	Mycket hög sannolikhet	Definitivt
Bedömning av talarens språkliga bakgrund	Mycket hög sannolikhet för Mogadishu	Sådan somaliska som talas normalt i Mogadishu
Uttal, lexika och grammatik	Uttal och konstruktioner typiska för sådan somaliska som talas i södra Somalia	Talet, ord och konstruktioner härleds till södra Somalia (Mogadishu)

8.	Svensk analys	Holländsk analys
Talarens/sökandens språkliga bakgrund uppges vara	Mycket hög sannolikhet	Sannolikt inte

Jannaale, södra Somalia		
Bedömning av talarens språkliga bakgrund	Mycket hög sannolikhet för Jannaale i södra Somalia	Standardsomaliska som inte kan härledas till någon specifik del av Somalia utan dialekt
Uttal, lexika och grammatik	Uttal och konstruktioner typiska för sådan somaliska som talas i södra Somalia	Talet, ord och konstruktioner är standardsomaliska som inte kan förväntas från Jannaale Uppvisar icke korrekta kunskaper om den uppgivna hemorten Jannaale

9.	Svensk analys	Holländsk analys
Talarens/Sökandens språkliga bakgrund uppges vara Lafoole, södra Somalia	Mycket låg sannolikheter	Definitivt inte
Bedömning av talarens språkliga bakgrund	Mycket hög sannolikhet för nordvästra Somalia, regionerna Awdal och Waqooyi-Galbeed	Sådan somaliska som talas normalt i norra Somalia och Djibouti
Uttal, lexika och grammatik	Uttal och konstruktioner typiska för sådan nordsomaliska som talas i nordvästra Somalia	Talaren försöker att få in sydsomaliska drag i talet men gör inte detta övertygande. Grunddialekten är nordsomalisk. Uttal, ord och grammatik kan inte härledas till sydsomaliska, däremot till norra Somalia och Djibouti.

10.	Svensk analys	Holländsk analys
Talarens/sökandens	Mycket låg sannolikhet	Sannolikt inte

språkliga bakgrund uppges vara Mogadishu		
Bedömning av talarens språkliga bakgrund	Mycket hög sannolikhet för centrala Somalia, regionen Mudug	Standardsomaliska som talas normalt av klanen Habargedir huvudsakligen i centrala Somalia (Mudug)
Uttal, lexika och grammatik	Uttal och konstruktioner typiska för sådan somaliska som talas i centrala Somalia	Talet, ord och konstruktioner är standardsomaliska som kan härledas till Habargedirbefolkningen i centrala Somalia och inte Mogadishu. Dialekten kan idag även talas i andra områden där Habargedir har bosatt sig. Sökanden har dock inte kunnat ge övertygande information om Mogadishu.

Sammanfattning

I nio av de tio fallen överensstämmer den svenska och den holländska analysen i stort sett avseende talarens språkliga bakgrund. I fem fall har den språkliga bakgrund som sökanden/talaren har uppgett bedömts inte vara sannolik av vare sig den svenska eller holländska analysen. Den svenske analytikern har uttryckt detta som mycket låg sannolikhet (att sökanden har sin språkliga bakgrund i den uppgivna orten) medan den holländske analytikern formulerat sig att sökanden sannolikt inte eller definitivt inte har sin språkliga bakgrund i den uppgivna hemorten. I ett fall av dessa fem utpekades talet av den svenske analytikern som sannolikt hemmahörande i vissa regioner i norra Somalia, men analytikern fann därutöver att talet påminde om den somaliska som talas av personer som är uppvuxna i ett annat land än Somalia. Den holländske analytikern ansåg mera säkert att somaliska inte var modersmål och att sökanden dolde ett annat språk som talades mera frekvent.

I fyra fall bedömdes sökandens tal överensstämma med den uppgivna språkliga bakgrunden, både av den svenske och av den holländske analytikern, formulerat som mycket hög sannolikhet respektive definitivt/sannolikt.

I ett fall bedömde den svenske analytikern att sökandens språkliga bakgrund sannolikt var Jannaale i södra Somalia, vilket den holländske analytikern dock inte ansåg vara sannolikt.

Eftersom en holländsk analys avviker något från den svenska analytikerns resultat föreligger anledning att särskilt uppmärksamma denna. Migrationsverket kan inledningsvis konstatera att den holländska analytikern inte uttalar sig med hög säkerhet men att bedömningen är att personen sannolikt inte kommer från den uppgivna orten Jannaale. När det gäller bedömningen av personens språk uppger den holländska analytikern att personen talar standardsomaliska utan dialekt och att personen inte har de typiska drag i dialekten som en person från Jannaale normalt har. De uppgifter som gjort att den holländska analytikern anser att det inte är sannolikt att personen kommer från Jannaale är att hon inte kunnat ange korrekta uppgifter om denna stad. Den svenske analytikern har inte reagerat på dessa uppgifter utan funnit att hennes berättelse om staden varit korrekt. Det får anses rimligt att varje analytiker har olika god detaljkänedom om orterna i f.d. hemlandet. Det får också bedömas vara rimligt att analytikerna inte reagerar på mindre felaktigheter. Eftersom skillnaderna mellan analytikernas resultat inte grundar sig på bedömningen av språket utan huvudsakligen på bedömningen av lämnade uppgifter påverkar detta resultat inte den generella bedömningen att analyserna överensstämmer i hög grad.

Detta innebär att kvaliteten på de somaliska språkanalyser som Migrationsverket låter genomföra får anses vara god. Granskningen visar också att det är så stor skillnad på dialekterna i Somalia att det är fullt möjligt för en erfaren analytiker att skilja en sydsomalisk dialekt från en nordsomalisk. Granskningen får också anses visa att det företag som verket upphandlat språkanalyser av har förmått att möta verkets kvalitativa krav.